

איננו רוצים במדינת משטרה - ולא במדינה ללא משטרה!

ואיני יודע אם הכנסת צריכה לקבל אותו כי צורה כזאת.

מה קורה באוניברסיטה?

להלן דברנו על ההצעה העניק לשופט את הסמכות להוציא פקודות-מעצר נגד חשוד לפני שנעצר על-ידי המשטרה, על פי תצהירו של שוטר. הצענו לקבוע בחוק באילו נסיבות ועל אילו עבירות מותר לשופט להוציא פקודות כאלה, והוספנו:

אורי אבנרי: ...להלכה אין השוטר יכול לעצור כיום כל אדם ל-48 שעות, למרות שהציבור מאמין שזה כך, ובפרקטיקה זה באמת כך.

כך, למשל, הפרקטיקה של המשטרה בפעולה נגד הונות היא בלתי-חוקית. מדי פעם עוצרת המשטרה את הנעדרות האלה, מחזיקה בהן במשך 48 שעות, ומשחררת אותן ללא אישום וללא מישפט.

אין בארץ חוק נגד הונות. הונות היא חוקית, אם לא הוכח שהזונה שידלה באופן פעיל לקוחות, ואם לא קיימה בית-בושת.

שר-המישטרה אמר לי, מעל דוכן זה: נכון, מה שאנחנו עושים זה בלתי-חוקי, אבל אין לי דרך אחרת. זה די משונה לשמוע פסוק כזה מפי שר-המישטרה.

...אולם, כבוד היושב-ראש, יותר מכפי שמדאיג אותי הנוהל של הוצאת פקודות-מעצר, מדאיגים אותי תנאי המעצר עצמם.

זוהי שערוריה מתמשכת. כל אדם במדינה יודע ש-קיימת שערוריה נוראה זו. מתוך אטימות-לב, אדישות ואינרציה, כולנו נותנים למצב זה להימשך מזה שנים. המצב בבתי-המעצר הוא שערוריה. הוא בלתי-נסבל. הוא גרוע הרבה יותר מהמצב בבתי-הסוהר, שגם בהם המצב רחוק מלהיות גרוע.

התנאים בבתי המעצר הם קשים ביותר. אדם נעצר, וכל עוד לא הורשע בדין, הוא זכאי. הוא נעצר כדי לאפשר המשך החקירה, או כדי למנוע חבלה בחקירה, או כדי להגן על הציבור מהתנקשות נוספת.

אמיר חביבי: אנשי רִקְיָה נעצרו כדי שלא יוכלו להשתתף בבחירות!

אורי אבנרי: נכון, היו מיקרים שנעצרו אנשים ערב הבחירות. נעצרו כמה מאות אנשי רִקְיָה, שלא יכלו להצביע, וכתוצאה מכך נבחר חבר-הכנסת שוטקט במקום המועמד הרביעי של רשימת רִקְיָה. אבל נוציא מהכלל את המיקרה החריג הזה.

יום יום נעצרים אנשים לא לשם ענישה, אלא לצורכי חקירה. אני חושב שאנו חייבים לאפשר להם תנאי-מעצר הוגנים. הסיכון, הדווקא והתנאים הבלתי-אנושיים הר שוררים בבתי-המעצר, באוניברסיטה ובמקומות אחרים, מחייבים טיפול נמרץ של הכנסת ושל הממשלה, על שריה השונים.

האיש שמכר את נפשו לשמן

לאחרונה טיפלנו בהצעה שתחייב את השופטים, אם כוונתם לזכות נאשם, להודיע על כך כבר בראשית פסק-דינם, ולא בסופו:

אורי אבנרי: ...אני מברך על תיקון זה.

נגד זה יש טענות כבדות-משקל. קודם כל: זכות השתיקה של הנאשם, היא זכות בסיסית לגבי תפיסת החוק שלנו. אם מותר לנאשם לשתוק, כדי שלא להפיל את עצמו — מותר לו לשתוק גם לגבי האליבי. אחרי שיתקבל הסעיף המוצע, אם אין הנאשם אומר בשלב הראשון, הייתי במקום אחר — למעשה הוא כבר מפליל את עצמו, בעקיפין.

אבי, כבוד היושב-ראש, יש גם אפשרות שנייה.

נניח שאני (מוטב נאמר: נניח מישהו אחר) הולך ברחוב ליד מקום שבו בוצעה עבירה. המשטרה סבורה

ח"כ הלוי (בטלוויזיה)

לא מכבר הרמנו בכנסת את זוג ההגנה על שלום הציבור, ומאז אנו מעניקים עדיפות ממדרגה ראשונה למאבק נגד הבריונות והפשעה האלימה.

המשכנו בו השבוע, אנג הדיון בהצעת-חוק של שר-המישטרה, יעקוב שמרון שפירא, שבאה להכניס תיקונים שונים לסדר הדין הפלילי. עיקר התיקונים הי מוצעים:

● להבא יהיה אסור לנאשם במישפט פלילי לט-עון טענה של „אליבי“ (כלומר: לטעון שבעת ביצוע הפשע היה במקום אחר) אם לא טען זאת מייד עם פתיחת המישפט.

● להבא יוכל שופט לתתם על פקודת מעצר עוד לפני שנעצר האיש, על-ידי המשטרה, על פי עדותו בשבועה של שוטר, בהעדר החשוד.

● להבא חייב השופט להודיע לנאשם בפתח פסק-דינו, אם הוא יצא זכאי בדין.

פתחנו את נאומנו על הצעה זו בהודעה עקרונית: **אורי אבנרי:** אני נמצא בדילמה קשה לגבי הצעת החוק שלפנינו, ולגבי כל הסוגייה שהצעת-חוק זו נוגעת לה.

לפני כמה ימים בכבר עמדתי על כמה זו הועקתי את הכנסת נגד הגל הנואה של פשי עה אלימה ובריונות, המוגיע, לדעתי, למימדים של מצביחירום חברתי.

אנחנו דורשים אירגון-מחדש של המשטרה, שינוי מהותי בכוחה, במיבניה, בשיטותיה, בכוח-האדם שלה, בתקציב המוקדש לה, במשכורות השוטרים. אנו סבורים שזוהו עניין בעל עדיפות חברתית עליונה, שאם לא כן, נתרדדר תוך שנים מעטות לתהום שבה כבר נמצאת החברה האמריקאית, שם חוששים אנשים ללכת ברחוב לאור היום, במרכזי עריהם.

יחד עם זה, כבוד היושב-ראש, מצוים אנחנו לשמור על עקרונות של מדינת-חוק, על אופייה של מישטרה דימוקרטית. על הגנת זכויות-האזרח, וגם האזרח החשוד בביצוע העבירה.

השאלה היא: איך מיישבים את שני הי צרכים הנגודים, כביכול, זה את זה?

אין באמתחתי פתרון פשוט. אני רוצה למנוע את המצב שקיים גם בארצות-הי ברית, שם הפך הנושא הקרוי „חוק וסדר“ סלע-מחלוקת בין ריאקציונרים וליברלים, עצם הרעיון של „חוק וסדר“ הפך לדגל הריאקציונרים, וככל שאדם שם הוא יותר ריאקציונר, הוא מרבה לדבר על „חוק וסדר“ ואילו הלי

ההגנה על

שלום הציבור

הייתי פעם (חבל שהכרה-הכנסת בנימין הלוי איננו כרגע באולם) נוכח בשעת קריאת פסק-דין היסטורי של השופט בנימין הלוי בפרשת קסטנר. ואני זוכר שישבנו חצי שעה, שעה ויותר, ולא ידענו מה תהיה התוצאה, עד שהשופט הלוי קרא את הפסקה האומלל ש-קסטנר מכר את נפשו לשמן. ניסוח שאינני חושב שמקומו בפסק-דין של בית-המשפט חילוני.

יוסף גורדשמיט: אולי זה מתאים לבית-דין רבני.

אורי אבנרי: אולי בית-דין רבני יכול לר-מר דבר כזה, אם הדת היהודית מכירה בטו, אינני בטוח בזה. אבל תסכים אתי, חברי-הכנסת גולדשמיט, שזוהי הגדרה מוזרה שבביל שופט חילוני, אפילו כאשר הוא עצמו דתי.

אולם עד לאותו רגע שהשופט אמר זאת — וזה היה באמצע פסק-דין ארוך — לא ידענו מהו פסק-הדין. ישב הנאשם, וישב ישראל קסטנר, שבשבילו היתה זאת חריצת דין, ובמשך שעה ארוכה לא ידעו מה החליט השופט.

תיקון זה, המחייב שופט במקרה של זיכוי לפתוח את פסק-הדין במילים: אני מוכה את הנאשם — הוא תיקון טוב.

סיעתנו מקווה שוועדת-החוקה-החוקי-מישפט תקדיש תשומת לב יסודית להצעת-חוק זו. אם היא תתקן את הסעיפים בכיוון של שמירת-יתר על זכויות הנאשמים, מבלי לחבל בכוונה היסודית לאפשר ביצוע יעיל של החוק, נתמך בכך.

שהוא נמצא במקום בנסיבות חשודות. עוצרת אותו ושו-אלת „איפה היית? מנין אתה בא?“

נניח שפלוגי זה בא מביקור אצל גברת, שהיא אינה אשתו, שהיא אולי אשתו של מישו אחר. הוא לא רוצה לגלות זאת.

אולם כשהמישפט נמשך, אומר לו עורך-הדין שלו: „אדוני, אתה עומד להיות מורשע, אלא אם כן תגלה את הדבר הזה.“ הוא אומר: „טוב, אם כלו כל הקיצין והמצב הוא כזה — אני חדל להיות ג'נטלמן, ודואג לעורי.“

זהו מצב שיכול להיות, ולפי הסעיף הזה — עצם העובדה שלא הזכיר את הדבר הזה בשלב הראשון, למעשה כבר מפלילה אותו.

הניגוד אינו כליכך מוחלט כפי שנראה על גבי הי נייר. במצב של היום יכול נאשם לשלוח אליבי ברגע האחרון של המישפט — אך השופט אינו חייב להאמין לו. השופט יכול לומר, פשוט: אינני מאמין לעדויות הללו. אני חושב ששופט נבון, אם מביאים לו אליבי מפוברק ברגע האחרון של המישפט — אמנם יסיק את המסקנה הזאת, לכן לא ברור לי אם התיקון כליכך דרוש.

לעומת זאת, גם לפי ההצעה המובאת לפנינו, יש לשופט שיקול-דעת. ואם האיש יגיד: לא הבאתי את האליבי בשלב הראשון, כי היה פה עניין של גברת מסוימת וכו', והשופט מאמין לה — הוא יכול לקבל זאת, בכל זאת הסעיף המוצע מעון מחשבת רבה,

ברלים שם, הקמים נגד הסיסמה הזאת, חשודים כאילו הם מתנגדים לחוק ולסדר.

אני מאמין שאדם ליברלי מצווה יותר מכל אחר לצייד את החברה בכלים הדרושים להי ננה עצמית נגד פשיעה, נגד אלימות ונגד בריונות, מפני ששום חברה דמוקרטית אינה יכולה להתקיים, ואינה יכולה להחזיק מעמד, אם הבריונות קונה לה אחיזה בתוכה.

אנו מצוים לדאוג לכך שישיראל לא תהיה מדינת-מישטרה, אבל גם לא מדינה בלי מיש טרה. עלינו לשפוך את המים המזובזבים של הבריונות, אך לא את היקר הרך של הדימוי רטיה.

ביקור אצל גברת

לאור עמדה עקרונית זו ניגשנו לתיקונים עצמם. תחילה טיפלנו בהצעת השר, האומרת שאסור יהיה להעלות טענת אליבי במהלכו של מישפט, אם לא נטענה הטענה בראשית המישפט:

אורי אבנרי: אני מבין מדוע מעוניינים האחראים על שמירת החוק בתיקון הזה. זה מובן ממאלו.

אדם נתפס, ונאשם שהוא ביצע פשע במקום מסוים, הוא מתעקש בשתיקה. בשלב הסופי של המישפט הוא בא ואומר: הייתי בכלל במקום אחר, ויש לי העדים לכך. או מתקשה המישטרה להפריך את האליבי הזה. זהו מצב די מקובל.

אפשר להניח שהאליבי הזה הוא מפוברק, הנאשם והפרקליט שלו ישבו עם הידידים שלו, והמציאו תוך כדי המישפט אליבי, כדי לשלוח אותו בשלב מסוים, כמו שפן מן המיגעית. יכולה המישטרה לטעון: אם באמת היה לאיש אליבי, בתום לב — מדוע לא טען את הטענה הזאת מייד כשנתפס?